

होत्रमित्यर्थं हूयतेस्मिन्निति होत्रं बन्धिः होतायजमानः प्रभुर्दुतस्य फलदर्शेश्वरः ५ त्रिसौपर्णं त्रिसौपर्णं विदितं नाम जातं शतरुद्रसंबन्धिनाम जातं यस्मिंस्तत् शतरुद्रियं तच्च ब्रह्म वेदरूपं तेन द्रोणपर्वस्थ शतरुद्रियस्य शिवो महेश्वरः शंभुरिति नामाष्टोत्तरशतादेश्वर्यावृत्तिः वेदांतरे पिशतरुद्रनामानि संभाव्यं तेन द्यावृत्तये यजुषामिति यजुषां शतरुद्रियमित्येतावत्युक्ते द्रोणपर्वस्थस्यापिशतरुद्रियस्य मूलमूलिभावेन यजुःसंबन्धित्वसंभवाद्ब्रह्मेत्युक्तं तस्य तथात्वेऽपि साक्षाद्देवत्वाभावात् ततश्च द्रुतं चैव तथा प्रभुरित्यंतानि अष्टाशीत्यधिकं शतत्रयं नाम्ना भवति तथा पवित्रं च पवित्राणामित्यादीनि निमेषोन्मेषकर्मैतानि अष्टादशाधिकशतद्वयं तेन षडधिकषट्शतानि नाम्ना मिहाम्नातानि अष्टाधिकसहस्रस्य शेषं द्व्यधिकं नाम्नां शतचतुष्टयं त्रिसुपर्णशतरुद्रियाभ्यां पूरणीयं तथा हि त्रिसुपर्णत्रये चतुर्दशमंत्राः १४ सर्वशाखागतानां नाम्नामुपसंहार्य त्वात् खिलसहितेषु नमकानुवाकेषु प्रथमेषोऽष्टमंत्रा एकादशनामानि चेति सप्तविंशतिः २७ द्वितीयेष्टाचत्वारिंशत् ४८ तृतीयचतुर्थयोः षट्सप्ततिः ७६ ततस्त्रिके द्विनवतिः ९२ ततो द्विकेऽयसीति ८३ रितीनामान्येवांत्ययोः चतुर्विंशति २४ मंत्राः शेषं खिले १७ सप्तदशमंत्राः न ब्रह्मान च गोविंद इत्यादयो मूलश्लोकाश्चैकविंशतिः २१ सर्वेषां संकलने द्व्यधिकं शतचतुष्टयं एतत्पूर्वोक्तषडधिकषट्सप्तयुतमष्टाधिकं सहस्रं भवति तथा चामृतत्वकामस्यायं नामसमाप्तायस्त्रिसुपर्णत्रयशतरुद्रियाभ्यां समुच्चित एव श्रेयस्करो न त्वन्यथा न्यूनत्वेन वा गवज्जत्वापत्तेरिति शिवां ॥१३८॥ पवित्रमिति गिरिगिरिवदचेतनं देहं काय

होत्रं होता च होम्यं च द्रुतं चैव तथा प्रभुः ॥ त्रिसौपर्णं तथा ब्रह्म यजुषां शतरुद्रियं ॥१३८॥ पवित्रं च पवित्राणां मंगलानां च मंगलं ॥ गिरिको हिंदुको वृक्षो जीवः पुद्गल एव च ॥३९॥ प्राणः सत्त्वं रजश्चैव तमश्चाप्रमदस्तथा ॥ प्राणोपानः समानश्च उदानो व्यान एव च ॥४०॥ उन्मेषश्च निमेषश्च क्षुतं जंभितमेव च ॥ लोहितांतर्गतादृष्टिर्महावक्रो महोदरः ॥४१॥ सूचीरो माहरिश्मश्रुर्ध्वकेशश्चलाचलः ॥ गीतवादित्रतत्त्वज्ञो गीतवादनकप्रियः ॥४२॥ मत्स्यो जलचरो जाल्योऽकलः कलिकलः कलिः ॥ अकालश्चातिकालश्च दुष्कालः काल एव च ॥४३॥ मृत्युः क्षुरश्च कृत्यश्च पक्षोऽपक्षक्षयंकरः ॥ मेघकालो महादंष्ट्रः संवर्तकबलाहकः ॥४४॥

तिशब्दयतीति गिरिकः आतोनुपसर्गैकइतिकः अचेतनमपि देहादिचेतनं करोतीत्यर्थः अचेतयदचितो देवो अर्थ इति मंत्रलिंगं च हिंदुकः हिंदुते गत्यागतं कुरुते इति हिंदुकः हिडिगतावित्यस्माद्वाङ्मूलकादुक्त्वाच्चिदाभास इत्यर्थः वृक्षः वृश्यते छेद्यत इति वृक्षः उपाधिविशिष्टेन रूपेण नाशवान् जीवः शुद्धस्वरूपेण जीवत्येव न नश्यतीत्यर्थः तथा च श्रुतिर्विज्ञानघन एवैतैर्भ्यो भूतेभ्यः समुत्थाय तान्येवानुविनश्यतीति अविनाशी वा अरेऽयमात्मेति च पुद्गलः पूयते गलति चेति पुद्गलो देहः ७ ॥ १३९ ॥ अप्रमदः प्रमदयास्त्रियाहीनः ऊर्ध्वरेता इत्यर्थः १० ॥ १४० ॥ लोहितांतर्गता च दृष्टिरस्य पुंवद्भावाभाव आर्षः ७ ॥ १४१ ॥ चलाचलः अत्यंतंचलः तद्भावतोऽन्यानत्येतीति श्रुतेः ६ ॥ १४२ ॥ मत्स्य इव मत्स्यो जीवः संसारनदीजले चरतीति जाल्यो वासनाजालबद्धः वस्तुतस्तु अकलो दुर्धरः कलनं धरणं कलः केलिरेव कलो यस्य लीलयास्य बद्धत्वं नान्यवशतयेत्यर्थः १० ॥ १४३ ॥ क्षुरः छेदनसाधनं कृत्यः छेतुं योग्यः कृती छेदने इत्यस्य रूपं पक्षो मित्रं अपक्षः अमित्रतस्य क्षयंकरः संवर्तकबलाहकः कल्पांतमेघः ८ ॥ १४४ ॥

* एतद्दीकोक्तसंख्याविसंवादिमूलं दृश्यते * बंधः